

Sygn. akt V KK 414/19

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 3 czerwca 2020 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Kazimierz Klugiewicz (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Jacek Błaszczyk

SSN Jerzy Grubba

Protokolant Katarzyna Wępa

w Izbie Karnej, na posiedzeniu w trybie art. 535 § 5 k.p.k.,

w sprawie **S. Ż.**,

w przedmiocie wyroku łącznego,

po rozpoznaniu w dniu 3 czerwca 2020 r.,

kasacji, wniesionej przez Rzecznika Praw Obywatelskich na korzyść skazanego
od wyroku łącznego Sądu Okręgowego w W.

z dnia 13 czerwca 2011 r., sygn. akt III K (...),

- 1. na podstawie art. 439 § 1 pkt 8 k.p.k. uchyla zaskarżony wyrok łączny i na mocy art. 17 § 1 pkt 7 k.p.k. umarza postępowanie w sprawie;**
- 2. kosztami postępowania kasacyjnego obciąża Skarb Państwa.**

UZASADNIENIE

Sąd Okręgowy w W. wyrokiem łącznym z dnia 13 czerwca 2011 roku, sygn. III K (...), po rozpoznaniu sprawy S. Ż. skazanego prawomocnymi wyrokami:

I. Sądu Wojewódzkiego w W. z dnia 28 października 1995 r., sygn. akt III K (...), za przestępstwo z art. 148 § 1 d.k.k. w zw. z art. 10 § 3 d.k.k., popełnione w dniu 25 lipca 1995 r. na karę 9 lat pozbawienia wolności.

II. Sądu Rejonowego w W. z dnia 16 listopada 2004 r., sygn. akt II K (...), za przestępstwo z art. 13 § 1 k.k. w zw. z art. 282 k.k. w zw. z art. 157 § 2 k.k. w zw. z art. 11 § 2 k.k. w zw. z art. 64 § 1 k.k., popełnione w dniu 27 sierpnia 2004 r. na karę 2 lat pozbawienia wolności.

III. Sądu Rejonowego w W. z dnia 6 października 2005 r., sygn. akt II K (...) za przestępstwa z art. 278 § 1 k.k., popełnione w dniu 28 maja 2005 r. na karę 2 lat pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania na okres 5 lat próby.

IV. Sądu Rejonowego w W. z dnia 14 sierpnia 2008 r., sygn. akt II K (...), za przestępstwo z art. 13 § 1 k.k. w zw. z art. 286 § 1 k.k. i art. 270 § 1 k.k. i art. 297 § 1 k.k. w zw. z art. 11 § 2 k.k., popełnione w dniu 4 kwietnia 2005 r. na karę roku pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania na okres 5 lat próby.

V. Sądu Rejonowego w W. z dnia 23 września 2008 r., sygn. akt II K (...), za przestępstwo z art. 158 § 1 k.k. i z art. 157 § 2 k.k. w zw. z art. 11 § 2 k.k. w zw. z art. 64 § 1 k.k., popełnione w dniu 16 sierpnia 2004 r. na karę roku pozbawienia wolności.

VI. Sądu Okręgowego w W. z dnia 24 marca 2009 r., sygn. akt III K (...), za przestępstwo z art. 258 § 1 k.k., popełnione w okresie od lipca do końca sierpnia 2004 r. oraz za przestępstwo z art. 59 ust. 1 ustawy o przeciwdziałaniu narkomanii w zw. z art. 12 k.k., popełnione w okresie od lipca do 31 sierpnia 2004 r. na karę łączną 2 lat pozbawienia wolności,

orzekł:

I. rozwiązał karę łączną 4 lat pozbawienia wolności, orzeczoną wobec skazanego S. Ź. wyrokiem łącznym Sądu Okręgowego w W. z dnia 27 września 2010 r., sygn. akt III K (...);

II. na podstawie art. 85 k.k., art. 86 § 1 k.k. i art. 569 § 2 k.p.k. połączył kary pozbawienia wolności orzeczone wobec skazanego S. Ź. wyrokami opisanymi w

punktach II, V i VI części wstępnej wyroku łącznego i wymierzył mu karę łączną 4 lat pozbawienia wolności;

III. na podstawie art. 85 k.k., art. 86 § 1 k.k. i art. 569 § 2 k.p.k. połączył kary pozbawienia wolności orzeczone wobec skazanego S. Ż. wyrokami opisanymi w punktach III i IV części wstępnej wyroku łącznego i wymierzył mu karę łączną 2 lat pozbawienia wolności.

IV. na podstawie art. 69 § 1 i 2 k.k. i art. 70 § 1 pkt 1 k.k. wykonanie orzeczonej w punkcie III wyroku kary pozbawienia wolności warunkowo zawiesił na okres 5 lat próby.

V. na podstawie art. 572 k.p.k. umorzył postępowanie w przedmiocie wydania wyroku łącznego obejmującego skazanie z wyroku Sądu Wojewódzkiego w W. z dnia 28 października 1995 r., sygn. akt III K (...).

Wyrok nie został zaskarżony w drodze apelacji i uprawomocnił się w dniu 21 czerwca 2011 r. (k. 28).

Pismem z dnia 31 lipca 2019 r. kasację od tego wyroku na korzyść skazanego wniósł Rzecznik Praw Obywatelskich, który podniósł zarzut rażącego naruszenia prawa procesowego, tj. art. 17 § 1 pkt 7 k.p.k., polegającego na wydaniu wyroku łącznego obejmującego skazania wyrokami w sprawie Sądu Wojewódzkiego w W. , sygnatura akt III K (...), w sprawach Sądu Rejonowego w W. oznaczonych sygnaturami: II K (...), II K (...), II K (...), II K (...) i w sprawie Sądu Okręgowego w W., sygn. akt III K (...), pomimo tego, że te same skazania objęte zostały wcześniej wydanym prawomocnym wyrokiem łącznym, co skutkowało naruszeniem powagi rzeczy osądzonej i zaistnieniem bezwzględnej przyczyny odwoławczej określonej w art. 439 § 1 pkt 8 k.p.k.

Wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku i umorzenie postępowania na podstawie art. 17 § 1 pkt 7 k.p.k.

Sąd Najwyższy rozważył, co następuje.

Kasacja jest oczywiście zasadna, albowiem zaskarżony wyrok łączny obejmował te same (i tylko te) skazania, które stanowiły podstawę wydanego wcześniej wyroku łącznego Sądu Okręgowego w W. z dnia 27 września 2010 r., sygn. III K (...). W takiej sytuacji w orzecznictwie zgodnie wskazuje się, że „jeżeli wobec skazanego zapadły dwa prawomocne wyroki łączne, w których węzłem kary

łącznej objęto tylko te same skazania (choć niekoniecznie w takim samym układzie – o czym w dalszej części rozważań), to drugi z tych wyroków dotknięty jest bezwzględną przyczyną odwoławczą przewidzianą w art. 439 § 1 pkt 8 k.p.k., określaną jako powaga rzeczy osądzonej. Tego stanu prawnego nie zmienia dyspozycja art. 575 § 1 k.p.k., przewidującego, że jeżeli po wydaniu wyroku łącznego zachodzi potrzeba wydania nowego wyroku łącznego, z chwilą jego wydania poprzedni wyrok łączny traci moc” (*wyrok Sądu Najwyższego z dnia 30 stycznia 2018 r., sygn. IV KK 481/17, LEX nr 2435660; wyrok Sądu Najwyższego z dnia 25 maja 2016 r., IV KO 29/16, LEX nr 2044496*). O potrzebie wydania nowego wyroku łącznego w miejsce dotychczasowego, który wówczas traci moc, nie decyduje fakt ujawnienia się jakiegokolwiek kolejnego skazania tej samej osoby, nieobjętego dotychczasowym wyrokiem łącznym, lecz tylko takiego, który spełnia przesłanki z art. 85 k.k. i w związku z tym nadaje się do połączenia, bądź to ze wszystkimi, bądź co najmniej z jednym ze skazań objętych istniejącym wyrokiem łącznym, co powoduje, że dotychczasowy węzeł prawomocnie połączonych kar ulega rozwiązaniu. Tak więc przy braku rzeczywistych podstaw do zastosowania art. 575 k.p.k., uprzednie prawomocne zakończenie postępowania o wydanie wyroku łącznego obejmującego te same wyroki skazujące w obu sprawach stanowi negatywną przesłankę procesową w postaci powagi rzeczy osądzonej (*postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 10 lipca 2013 r., II KK 14/13, LEX nr 134126*). Tym bardziej nie wpisuje się w przesłankę wydania nowego wyroku łącznego faktyczna wadliwość poprzednio wydanego wyroku łącznego, którego korekta może nastąpić jedynie w trybie zwyczajnych lub nadzwyczajnych środków zaskarżenia.

W kontekście analizowanej problematyki warto też dodać, że wydanie nowego wyroku łącznego, wbrew przesłance powagi rzeczy osądzonej, nie powoduje utraty mocy przez poprzedni wyrok łączny, albowiem skutek, o którym mowa w art. 575 § 1 *in fine* k.p.k., może nastąpić tylko wówczas, gdy spełnione są przesłanki określone w tym przepisie, a zatem gdy zachodzi realna potrzeba wydania nowego wyroku łącznego. W wypadku uchylecia wyroku wydanego z naruszeniem art. 17 § 1 pkt 7 k.p.k. wykonaniu podlega poprzedni wyrok łączny, gdyż nie utracił on mocy na podstawie art. 575 § 1 k.p.k. (*wyrok Sądu Najwyższego*

z dnia 30 listopada 2011 r., sygn. II KK 149/11, OSNKW 2011/12/113; wyrok Sądu Najwyższego z dnia 11 lipca 2012 r., II KK 161/12, LEX nr 1219305).

Przenosząc powyższe rozważania na grunt realiów procesowych rozpoznawanej sprawy, należy zauważyć, że przed wydaniem zaskarżonego kasacją wyroku wydany został prawomocny wyrok łączny Sądu Okręgowego w W. z dnia 27 września 2010 r., sygn. III K (...), w odniesieniu do S. Ż., skazanego prawomocnymi wyrokami:

I. Sądu Wojewódzkiego w W. z dnia 28 października 1995 r., sygn. akt III K (...) za przestępstwo z art. 148 § 1 d.k.k. w zw. z art. 10 § 3 d.k.k. popełnione w dniu 25 lipca 1995 r., na karę 9 lat pozbawienia wolności;

II. Sądu Rejonowego w W. z dnia 16 listopada 2004 r., sygn. akt II K (...), za przestępstwo z art. 13 § 1 k.k. w zw. z art. 282 k.k. w zw. z art. 157 § 2 k.k. w zw. z art. 11 § 2 k.k. w zw. z art. 64 § 1 k.k., popełnione w dniu 27 sierpnia 2004 r., na karę 2 lat pozbawienia wolności;

III. Sądu Rejonowego w W. z dnia 6 października 2005 r., sygn. akt II K (...) za przestępstwa z art. 278 § 1 k.k., popełnione w dniu 28 maja 2005 r., na karę 2 lat pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania na okres 5 lat próby;

IV. Sądu Rejonowego w W. z dnia 14 sierpnia 2008 r., sygn. akt II K (...) za przestępstwo z art. 13 § 1 k.k. w zw. z art. 286 § 1 k.k. i art. 270 § 1 k.k. i art. 297 § 1 k.k. w zw. z art. 11 § 2 k.k., popełnione w dniu 4 kwietnia 2005 r., na karę roku pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania na okres 5 lat próby.

V. Sądu Rejonowego w W. z dnia 23 września 2008 r., sygn. akt II K (...) za przestępstwo z art. 158 § 1 k.k. i z art. 157 § 2 k.k. w zw. z art. 11 § 2 k.k. w zw. z art. 64 § 1 k.k., popełnione w dniu 16 sierpnia 2004 r., na karę 1 roku pozbawienia wolności;

(wyroki opisane powyżej w punktach II i V zostały objęte węzłem kary łącznej 2 lat i 8 miesięcy pozbawienia wolności na mocy wyroku łącznego Sądu Rejonowego w W. z dnia 27 kwietnia 2010 r. sygn. akt II K (...));

VI. Sądu Okręgowego w W. z dnia 24 marca 2009 r., sygn. akt III K (...), za przestępstwo z art. 258 § 1 k.k. popełnione w okresie od lipca do końca sierpnia

2004 r. oraz za przestępstwo z art. 59 ust. 1 ustawy o przeciwdziałaniu narkomanii w zw. z art. 12 k.k., popełnione w okresie od lipca do 31 sierpnia 2004 r., na karę łączną 2 lat pozbawienia wolności.

Sąd Okręgowy w W. wyrokiem z dnia 27 września 2010 r., sygn. III K (...):

I. na podstawie art. 569 § 1 k.p.k. w zw. z art. 85 k.k. i art. 86 § 1 k.k. połączył kary pozbawienia wolności orzeczone wobec skazanego S. Ż. wyrokami opisanymi w punktach III - VI części wstępnej wyroku i wymierzył mu karę łączną 4 lat pozbawienia wolności. W pozostałym zakresie postępowanie umorzył.

Porównanie obu wyroków łącznych Sądu Okręgowego w W. prowadzi do wniosku, że przedmiotem postępowania w obu sprawach – o sygn. akt III K (...) i sygn. akt III K (...), były te same jednostkowe wyroki skazujące wydane wobec tej samej osoby skazanego, co do takich samych czynów i takich samych wymierzonych kar. Nie ma przy tym znaczenia to, że w obu porównywanych wyrokach odmiennie połączono kary orzeczone analizowanymi wyrokami – w zaskarżonym wyroku objęto węzłem kary łącznej karę pozbawienia wolności wymierzoną wyrokiem Sądu Rejonowego w W. z dnia 16 listopada 2004 r., sygn. akt II K (...), która nie została objęta węzłem kary łącznej w wyroku łącznym Sądu Okręgowego w W. z dnia 27 września 2010 r., sygn. III K (...). Tożsamość przedmiotu postępowania, dotyczącego wydania wyroku łącznego wyznaczana jest bowiem przez zakres badanych wyroków wydanych wobec skazanego, w których orzeczone kary są analizowane w kontekście możliwości objęcia ich węzłem kary łącznej, nie zaś przez treść rozstrzygnięcia w przedmiocie połączenia kar. Stanowisko to koresponduje z wyrażonym wcześniej poglądem nt. wykładni przesłanki „potrzeby wydania nowego wyroku łącznego” na gruncie art. 575 § 1 k.p.k., do której nie zalicza się dostrzeżenia wadliwości wyroku łącznego, polegającego np. na nieobjęciu karą łączną jednej z kar, pomimo zaistnienia przesłanek do jej połączenia. Konsekwencją przyjętego stanowiska jest uznanie, że w układzie procesowym, jaki zaistniał na gruncie niniejszej sprawy, dla zaistnienia bezwzględnej przyczyny odwoławczej, określonej w art. 439 § 1 pkt 8 k.p.k. nie jest konieczne, aby wydany później wyrok łączny obejmował karą łączną wszystkie te kary, które zostały orzeczone w wyrokach stanowiących podstawę orzeczenia kary łącznej w wydanym wcześniej wyroku łącznym.

Prowadzi to do wniosku, że wydany później wyrok Sądu Okręgowego w W. z dnia 13 czerwca 2011 roku, sygn. III K (...), dotknięty jest uchybieniem stanowiącym tzw. bezwzględłą przyczynę odwoławczą, określoną w art. 439 § 1 pkt 8 k.p.k., co implikuje konieczność jego uchylenia niezależnie od granic zaskarżenia i umorzenia postępowania w tej sprawie, na podstawie art. 17 § 1 pkt 7 k.p.k.

Z tych względów Sąd Najwyższy orzekł jak w wyroku.